

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN

25:-

nr.2
2015

KALENDARIUM 2015

IAML-konferens, New York 21–26 juni 2015

Bokmässan i Göteborg 24–27 september 2015, tema Ungern, Island och yttrandefriheten.

Nordisk/Baltisk konferens på Rockheim i Trondheim, 22–23 oktober 2015

Göteborgs universitetsbibliotek har letat upp äldre möbler och en matta för att skapa stämning i Herbert Blomstedts samling. Omslag: Birgitta Eriksson som arbetar med katalogisering av Herbert Blomstedt-samlingen visar ett vykortsalbum. Foton Lena Nettelbladt. Läs mer på s. 4.

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet, Redaktörens ruta	14	Olles memoarer
4	Jag är ingen samlare	16	Världsminne
6	Robert Schumann – vem är det?	18	Vinylutlåning på Eskilstuna stadsbibliotek
8	Game of tones – medeltidsdagen	19	Svensk jazzbibliografi
11	Bibliografiskt arbete i Danmark	20	Summary in English
13	En kväll med Lasse Werner på ABF		

Layout Sara Lind

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteks-föreningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Lena Nettelbladt
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326
103 26 Stockholm
08-519 554 10 lena.nettelbladt@musikverket.se
Prenumerationer inkl. medlemskap:
enskilda 300:-, institutioner 500:-, veteraner,
studerande, arbetslösa 150:-
Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Kära kollegor

Dags för ett nytt spännande nummer av Musikbiblioteksnytt där ni bland annat kan läsa om vårt årsmöte och medeltidsdag i Stockholm, en samling i Göteborg och två världsminnen.

Min vardag just nu präglas av att vi nalkas sommarlov. Även om det bara är delar av min verksamhet som är skola (Kulturskolan och skolbiblioteket) så sprider det sig över allting. Och det som sätter prägeln är att utvärdera det året som har varit och planera för nästa läsår. Samma saker präglar uppdraget som ordförande i SMBF. Ett för övrigt mycket roligt uppdrag! Att tillsammans försöka planera för kompetensutveckling och se vad vi musikbibliotekarier behöver för att utveckla vår verksamhet, följa med och även vara "längst fram i tåget". Men även här måste vi utvärdera om våra insatser är rätt. Nu är det snart dags för IAMLs konferens, den här gången i New York. IAML-konferensen är en viktig konferens, delvis för kompetensutveckling men inte minst för att träffa kollegor, bygga och upprätthålla nätverk. IAML konferensen är en av de

Foto: Thony Liljemark, Värmlands Folkblad

få konferenser som är direkt riktade till oss musikbibliotekarier. Min uppgift på IAML-konferensen som ordförande i SMBF är att representera SMBF och fånga upp saker som sker i andra länders föreningar som kan vara relevanta för oss. Eller om det kanske finns föreläsare som vi borde ta hit. Förhoppningsvis kommer jag hem med huvudet fullt med vad just vi i SMBF skall göra framöver, men det viktiga är att det är inte jag som

bestämmer vad vi skall göra. Det är vi alla som gör det – så har du någon idé så hör av dig till mig eller någon annan i styrelsen.

Glöm inte boka in konferensen i Trondheim i höst – det lär bli ett mycket spännande program.

Jag vill önska er alla en riktigt härlig sommar med mycket sol, bad och skratt! /Birgitta Sparre

Redaktörens ruta

Kära läsare

Anders Cato, Olle Johansson, Lasse Werner, Karl Tirén, Johan Helmich Roman, Mats Holmqvist, Stefan Wistrand och Herbert Blomstedt. I detta nummer får du leta länge efter kvinnorna. Men männen här har alla något intressant att bidra med! Bristen på kvinnor i detta nummer är kanske ungefär som bristen på kvinnors musik i Sveriges konsertsalar. Läs om KVASts statistik över repertoaren 2014/15 på s. 6. Stefan Wistrand skriver om vinyl som har kommit till heders i Eskilstuna precis som det gjort med LP-hörnan i Karlstad och även på Bibliotek Film & Musik i Stockholm (läs mer i nummer 2 år 2014

och nummer 1 år 2011). Anders Cato skriver om sitt nya arbete på Kulturstyrelsen i Danmark. Han har galant klarat sina kurser i danska! Game of tones var namnet på årsmötesdagen med tema medeltid. Det blev en mycket lyckad och uppskattad dag som du kan läsa om i detta nummer. I förra numret av Musikbiblioteksnytt fanns en artikel om det immateriella kulturarvet och i detta finns det en artikel om världsminnen. Båda projekten är initierade av Unesco för att skydda vårt kulturarv.

Jag vill också passa på att tacka för att jag har fått Anders Lönnns resestipendium för att åka på sommarens IAML-

konferens i New York. Där ska jag delta i RILMs 50-årsjubileum och försöka göra mitt bästa som sekreterare i Broadcasting and Orchestra Libraries Branch. I nästa nummer kommer du att få läsa mer om konferensen.

Nöjsam läsning och härlig sommar önskar jag er! /Lena

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com
www.smbf.nu
musikbiblioteksforum@listserv.kb.se
www.facebook.com/ (Musikbiblioteksforeningen)

 Find us on Facebook

Jag är ingen samlare

||| Lena Nettelblatt, text

Herbert Blomstedt pekar på sitt Exlibris. Foto: Håkan Granath

Våren har varit osedvanligt kall, kallast på trettio år, vilket har fördelen att utvecklingen i naturen har gått långsammare och man har kunnat hänga med bättre än andra år. Den 21 maj sitter jag på tåget till Göteborg och njuter av den skira grönskan utanför fönstret. Jag är inbjuden att delta i invigningen av Herbert Blomstedt Collection på Humanistiska biblioteket i Göteborg.

Dirigenten Herbert Blomstedt, född 1927, donerade sin boksamling till Göteborgs universitet för fyra år sedan. Samlingen innehåller litteratur om konst, filosofi, religion, historia, kulturhistoria, musik, skönlitteratur, korrespondens, noter i tryck och handskrift,

vykort och frimärken. Många böcker är i förstautgåvor. Det är sammanlagt 500 hyllmeter. I gåvan ingår också en unik samling med 850 handskrivna noter från Östana Slott.

Skavfötters med Shakespeare

Efter en smörgås och ett glas cider slår jag mig ner bland de inbjudna i bibliotekets hörsal. Överbibliotekarie Margareta Hemmed börjar med att tacka Birgitta Eriksson som varit huvudansvarig för organiseringen och katalogiseringen av samlingen. Birgitta som är Koordinator för "Team Konst, musik och dramatik" har lovat att skriva mer om sitt arbete med Herbert Blomstedt Collection i nästa nummer av Musik-

biblioteksnytt. Margareta Hemmed presenterar Herbert Blomstedt som räknar Göteborg som sin barndomsstad. Han har kallat sitt föredrag *Att ligga skavfötters med Shakespeare*. Herbert börjar med att läsa Israel Holmströms dikt *Över konung Karl XII:s hund*

Pompe, Kungens trogne dräng,
Sof hvar natt i Herrens säng;
Sist af år och resor trötter
Led han af wid Kungens fötter.
Mången stolt och fager Mö
Önskar sig som Pompe lefwa.
Tusend Hjeltar efterstrefwa,
At få så som Pompe dö.

– Pompe, det är jag det, säger Herbert. Men byt ut kungen mot Shakespeare eller annan kultur av högsta kvalité. Jag har bara varit intresserad av det allra finaste! När jag var 20 år gjorde jag min första utlandsresa och den gick till London där jag köpte Shakespeares samlade verk för 6 guineas. Just den boken finns nu i min sommarstuga, men den ska komma hit senare. Jag har också köpt Shakespeares sonetter i en exklusiv utgåva med kopparstick av John Boydell från 1700-talet.

Schack har inget evighetsvärde

– I Allers familjejournal kunde man klippa ut en följetong och göra en bok av den. Det gjorde jag och sparade på dem. Men jag har aldrig känt mig som en samlare. Mina böcker är ett arbetsmaterial som jag har behövt för att informera mig. När jag kom till Oslo som dirigent ville jag lära mig om norsk kultur så jag köpte böcker om det. Sen kom jag till Köpenhamn där jag köpte böcker Kierkegaards samlade verk. Likadant var

Herbert Blomstedt inför publiken. Foto: Håkan Granath.

det när jag kom till San Fransisco och Dresden. Tyskland var kulturellt sett mitt idealland med Goethe, Beethoven och Brahms.

– Jag har alltid varit driven av nyfikenhet och kunskapstörst och en ständig känsla av att inte vara tillräcklig. När jag kom till Dresden för att dirigera Sächsische Staatskapelle gillade jag inte Richard Strauss som de var vana att spela. Då måste jag lära mig mer om Richard Strauss!

– Endast det bästa är gott nog, sa min pappa. Endast det som har evighetsvärde är värt att sträva efter, sa han. Schack? Nej, det har inget evighetsvärde. Men böcker däremot! Pappa hade sitt bibliotek i bokskåp.

Chans att betala tillbaka

Östanå-samlingen kommer från paret Christina Fredenheim (1762–1841), sångerska, musiker, skådespelare och Carl Fredrik Fredenheim (1748–1803), cembalist. Båda blev var invalda i Kungliga musikaliska akademien och Carl Fredrik var dess preses från 1798–1799.

Samlingen är väl katalogiserad av bibliotekarie Cari Johansson vid Musikaliska akademiens bibliotek. Herbert Blomstedt berättade om hur samlingen kom i hans ägo.

– När jag studerade vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm gick jag till Musikaliska akademiens bibliotek vid Nybrokajen. Där träffade jag bibliotekarie Lars Stiernstedt och vi blev goda vänner. När jag fick mitt första dirigentjobb för Norrköpings symfoniorkester 1954 erbjöd Lars mig att få bo gratis hos sin mamma friherrinnan Charlotte Stiernstedt, kallad Lale. Där bodde jag till och från under några år. Lars doktorerade när han var 92 år och ämnet var Carl Fredrik Fredenheim på Östanå! Nya ägare av slottet Östanå ville sälja samlingen och det var svårt att hitta en köpare. Jag fick frågan och tvekade. Men jag sa till mig själv: Du står i tacksamhetsskuld till Stiernstedts familj! Nu har du chansen att betala tillbaka, så jag köpte hela samlingen. Och nu finns den här tillgänglig för forskning och förvaras i universitetsbibliotekets Raritetskammare.

Bibliotek är andlig odling

När föredraget är slut får Herbert frågan om hur han får tiden att räcka till?

– Man måste lära sig att läsa! Ibland kan jag läsa en bok på 5 minuter. Ibland tar det fem år att smälta en bok. Det gäller att sova. Vår tids problem är att vi har för många möjligheter. Konsten är att minska ner. Allt är inte lika viktigt!

– Jag är glad att mitt bibliotek hamnade i Göteborg och att universitetet ville ta emot det. Bibliotek är andlig odling och det är det allra viktigaste, avslutar Herbert Blomstedt sitt livfulla föredrag och han får ett guldånekort av bibliotekschef Margareta Hemmed.

Herbert Blomstedt Collection

är tillgänglig för studier och forskning. Samlingen är sökbar i Libris, Gunda och Supersök, på ämnesord, författare och titlar samt som en fritextsökning på "Herbert Blomstedt Collection".

Robert Schumann – *vem är det?*

||| Lena Nettelblatt, text

Imaj fick jag möjlighet att lyssna på en presentation av Repertoarstatistik över arton orkestrar och fem operahus i Sverige spelåret 2014/15. Det var KVASt Kvinnlig Anhopning av svenska Tonsättare med ordförande Maria Lithell Flyg och FST Föreningen Svenska Tonsättare med ordförande Martin Q Larsson, som presenterade sin rapport.

KVASt och FST vill veta om de offentligt finansierade orkestrarna följer de kulturpolitiska målen angående jämställdhet och konstnärlig förnyelse. Därför har de undersökt repertoaren vid 23 institutioner utifrån balansen kvinnor och män, balansen svenskt och utländskt och balansen nykomponerad och tidigare komponerad musik. Projektledare Per-Åke Byström visar hur de har räknat. De har utgått från säsongsprogrammen och räknat antal minuter framförd musik, så kallad durata redovisas i kategorierna kön, kompositionsland och kompositionsår. KVASt har räknat kvinnor och män sedan 2008 men i år är statistiken utvecklad till att inkludera år och land.

Uruppföranden 2 %

Resultatet visar att 18 orkestrar har spelat 30 096 minuter musik komponerad av 3,8 % kvinnor och 96,2 % män. De har spelat 10,2 % av svenska tonsättare och 89,8 % utländska tonsättare. Musiken de har spelat är till 11,8 % komponerad efter 1984 och till 88,5 % komponerad före 1984. Perioden 1900 – 1950 står för 30,2 % och perioden 1850 – 1900 står för 25 %. Uruppföranden är 2 %! De fem operahusen har spelat 79 954

Ordförande i KVASt Maria Lithell Flyg och KVASts logotyp. Foto Peter Öhlander.

minuter med musik av 9,8 % kvinnor och 90,2 % män, 26,7 % musik av svenska tonsättare och 73,3 % utländska tonsättare. Nykomponerat, det vill säga efter 1984, var 45,4 % och äldre musik 54,6 %. Den höga siffran nykomponerat beror på två verk och det är Dr Zjivago komponerad av Lucy

Simon på Malmö Opera (7520 minuter) och Kristina från Duvemåla av Benny Andersson på GöteborgsOperan (20 295 minuter). Musikalen av Lucy Simon är också det enda stycket som de fem operahusen spelat av en kvinnlig tonsättare.

Målet är 20 %

Inbjudna till presentationen är Stockholms konserthuschef tillika ordförande i Svensk scenkonst Stefan Forsberg och Helle Solberg som sedan 1 maj i år är orkesterchef för Kungliga hovkapellet.

– Vi pratar om ny musik och musik av kvinnor på varje repertoarmöte. Men processen är långsam. Det tar tid att växla ur. Beethoven är fortfarande mitt musikaliska lod. Vårt mål är 20 % musik komponerad av kvinnor, 20 % kvinnliga dirigenter och 20 % nykomponerad musik, säger Stefan Forsberg. – Jag är idealist, pianist, tonsättare och jag arrangerade KVASts 1-årsjubileum.

“ “ Vi pratar om ny musik och musik av kvinnor på varje repertoarmöte.

Men processen är långsam. Det tar tid att växla ur.

Sen blev jag chef och realist. För publikens skull har vi [i konserthuset Spira i Jönköping] spelat ett nyskrivet verk per konsert och resten äldre musik. Men musikerna spelar gärna den nutida musiken!

– Ibland kommer det dirigenter som vägrar spela nya verk. Förändringen kommer med yngre dirigenter. Förnyelsearbete och att nå nya publikgrupper är viktigt, säger Stefan Forsberg.

Bäst i klassen

Den orkester som spelat mest musik komponerad av kvinnor är Stockholms Läns Blåsarsymfoniker med 24,4 %.

– Vi har inte den förväntade germaniska kärnrepertoaren. Det räddar oss från Beethoven och Brahms. Vi har inte heller råd att kontraktera dirigenter som kräver att få spela något. Vi lägger i huvudsak programmen själva. Vi frågar dirigenten: Vill du spela detta? Publiken tycker att det är spännande med ny musik, säger Lena Haag som sitter i Blåsarsymfonikernas programråd.

– Jazzklubbarna har fått direktiv som säger att de medverkande på scenen måste vara till minst 40 % kvinnor och 60 % män annars får de inga bidrag. Varför gäller inte samma regler för

alla? frågar Lina Nyberg, jazzmusiker och kompositör som här representerar Imprä. Imprä är en förening och ett nätverk som stödjer främst kvinnor eller transpersoner som arbetar med improviserad musik oavsett genre.

– Kan det bli bättre balans med mer styrning uppifrån, till exempel från Kulturrådet? frågar någon i publiken.

I egenskap av ordförande i bransch- och arbetsgivarorganisationen Svensk scenkonst, frågar Sten Forsberg ordföranden i Föreningen Svenska Tonsättare Martin Q Larsson om de kan samarbeta i frågan om bättre balans i musiklivet och på det svarar Martin ja. De kan ju börja göra som det står på KVASts hemsida: ”Om vi ska hinna bli jämställda före nästa millennieskifte, måste orkestrarna fortsätta att beställa nya stycken, men också medvetet börja bygga repertoar av kvinnliga tonsättare.”

Skuggsäsong

– KVASt föddes ur desperation, säger Karin Rehnqvist, tonsättare, kompositionsprofessor och en av initiativtagarna till KVASt 2008. Nu har vi funderat på hur vi kan hjälpa till och därför har vi gjort en skuggsäsong, ett förslag till repertoar för våra orkestrar och operahus. Det heter Face it/Facit och innehåller annorlunda programidéer. Vi har gjort teman, till exempel Urbanitet med musik av den tyske tonsättaren Heiner Goebbels verk *Surrogate cities* från 1994 och ett nytt verk av den svenska tonsättaren Hanna Hartman. Eller temat *Blåst, bälgar, strömmar, hav* med musik av Helena Munktel, Madeleine Isaksson, Marie Samuelsson och Adriana Hölzky. Eller temat *Sydamerikanska kopplingar* med musik av Lili Boulanger, Ástor Piazzolla, Igor Stravinsky och Joan Tower. Eller *Solen, havet och Polen* med verk av Katarina Leyman, Karol Szymanowski, Jan Sandström och Grazyna Bacewicz. Bakom initiativet står tonsättarna Ida Lundén, Andrea Tarrodi, Karin Rehnqvist och dirigenten Staffan Larsson.

Duratatoppen

I duratatoppen, alltså den kompositör som har spelats i flest minuter under spelåret 2014/15 ligger inte oväntat Brahms. Därefter kommer i fallande

Lena Haag är basklarinetist i Blåsarsymfonikerna som spelar nästan 50 % musik skriven av kvinnor. Foto: House of Wizards

ordning Mozart, Beethoven, Strauss och Sibelius. Första kvinna är Karin Rehnqvist på plats 42. Första svensk och första nu levande kompositör är Anders Hillborg på plats 24. Hans 409 minuter beror mycket på tonsättarfestivalen som Stockholms konserthus hade med honom i november 2014. I kompositörstoppen av antal spelade verk vinner Mozart.

Är han släkt med Clara Schumann?

Lena Haag berättar att hon tillsammans med sin 17-åriga dotter går förbi Stockholms konserthus som på en affisch berättar att de ska spela Rehnsymfonin av Schumann. Lena säger till sin dotter att hon tycker mycket om den symfonin av Robert Schumann.

– Vem är Robert Schumann? säger dottern.

– Har du inte hört talas om Robert Schumann?

– Nej, jag har inte hört talas om honom. Är han släkt med Clara Schumann?

Då blev Lena stolt! Kanske känner hon att vi är på rätt väg i alla fall?

Vi på Musik- och teaterbiblioteket har haft en träff med Thomas Lindahl som är vice ordförande i KVASt. Vi talade om hur vi kan samarbeta för att vi ska kunna erbjuda mer noter av kvinnliga kompositörer till de 120 orkestrar som lånar från oss och till övriga användare. Musikbiblioteksnytt hoppas kunna återkomma med nya insikter.

Game of tones - medeltidsdagen

||| Lena Nettelbladt, text & foto

Den 20 mars var det dags för vår förenings årsmöte och vi höll till i Stockholms stadsarkiv på Kungsklippan 6 där vi blev mottagna av arkivarierna Maria Fagerlind och Solveig Larsson. Vi var cirka 35 medlemmar på mötet och ordförande Birgitta Sparre betade av alla punkter som hör till ett årsmöte.

Mathias Boström valde att sluta i styrelsen. På valberedningens förslag och efter ett konstituerande möte, ser styrelsen ut som följer:

- Styrelseordförande: Birgitta Sparre, Hagfors bibliotek
- Vice ordförande: Kerstin Carpvik, Musik- och teaterbiblioteket.
- Sekreterare: Kia Hedell, Uppsala universitetsbibliotek
- Kassör: Margareta Holdar Davidsson, bibliotekarie Sveriges Radios Symfoni-orkester
- Styrelseledamöter: Åse Lugnér, Musikhögskolans bibliotek, Lunds universitet, Pia Shekhter, Biblioteket för musik och dramatik, Göteborgs universitetsbibliotek, Lars Landin, Musikavdelningen Örebro universitetsbibliotek och Patrik Sandgren, Folkklivsarkivet med Skånes musiksamlingar.

Christina Koch valde att sluta och Karin Engström tackade ja till hennes plats i valberedningen.

Valberedningens medlemmar:

- Eric Hammarström, Valdemarsviks bibliotek
- Karin Engström, Musikhögskolan Ingesund, biblioteket
- Ann Malm, Kungliga musikhögskolans bibliotek

Den nya styrelsen med Lars Landin, Åse Lugnér, Kerstin Carpvik, Kia Hedell, Pia Shekhter, Margareta Holdar Davidsson och Birgitta Sparre. Patrik Sandgren saknas på bilden.

Föreningens resebidrag till IAML-konferensen i New York (IAML=The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres) gick till Anna-Karin Skansen från Musikhögskolans bibliotek Ingesund och Kia Hedell från Uppsala universitetsbibliotek.

IAML har ny webbplats

Pia Shekhter, som är generalsekreterare i IAML, berättade lite om konferensen i New York. Konferensen är för tredje gången gemensam för IAML och IMS. IMS står för The International Musicological Society. År 2006 i Göteborg och år 2009 i Amsterdam hade de två organisationerna också sina konferenser tillsammans. I år firar RILM 50 år och det kommer att uppmärksam-

mas och firas ordentligt. RILM uttyds Répertoire International de Littérature Musicale och är en databas för musiklitteratur. Bidragen kommer från över 150 länder. Pia uppmanar alla medlemmar att följa e-postlistan IAML-l där vi kan få hjälp av kollegor världen över med våra frågor. Hon uppmanar oss också att kika på IAMLs webbplats och ta del av webbmaster Jennifer Wards populära Friday news och att följa IAML på Twitter och Facebook. Jag kan tillägga att den 1 juni släpptes IAMLs nya webbplats. Göran Lind, som har gjort vår förenings fina logga, har designat utseendet på den nya webbplatsen www.iaml.info

Ingrid Boström från Borås stadsbibliotek planerar vår förenings årsmöte

i Borås 2016 och hälsar oss välkomna dit. Ingrid sitter också med i kommitteen som planerar den Nordisk/Baltiska konferensen i Trondheim 22–23 oktober i år.

Mathias Boström och Christina tackades för sitt arbete med Svenska musikbiblioteksforeningen innan vi klev in i medeltiden.

Från kvadratnoter till Friskis och svettis

Maria Fagerlind och Solveig Larsson berättade om musikmaterial som finns i Stockholm stadsarkiv. Bland det äldsta är medeltida noter på pergament som använts som omslag till räkenskaper sedan Gustaf Vasa infört reformationen år 1527 och beslagtagit handlingar från klostren. Omslagen innehåller bruksmusik för gudstjänsten och Stockholms stadsarkiv har cirka 100 stycken av dessa musikomslag. En del är lossade och en del sitter kvar som omslag till räkenskaper. En fullständig inventering återstår. Vi fick se en bild på ett Gloria från 900-talet.

Stockholms stadsarkiv är både ett kommunalt och ett statligt arkiv. Här finns också helt andra musiksamlingar till exempel från kommunala musikskolan, Parkteatern, Stockholm Globe Arena och Friskis och Svettis. På 1990-talet fick arkivet utökat uppdrag att samla in arkivmaterial från hela Stockholms län. När kyrkan upphörde att vara statlig lämnade de in arkivmaterial till Stockholms stadsarkiv. Därför finns till exempel Vaxholms kyrkoarkiv och arkivmaterial från Täby kyrka med kontrakt för Albertus Pictor. I Musikbiblioteksnytt nummer 3 år 2014 kan du läsa mer om Toner från förr och Soundtrack of Stockholm, två programkvällar som Maria och Solveig höll i.

Helgerånet och Stympade böcker

Medeltidsdagen fortsatte med att historiker Jan Brunius berättade om Riksarkivets databas över medeltida pergamentomslag, kallad MPO. Från år 1530 – 1630 band man in så gott som alla räkenskaper i den svenska förvaltningen i pergament. Kloster

Jan Brunius och Karin Strinnholm Lagergren höll varsin mycket intressant föredrag.

och även bibliotek tömdes på böcker som slaktades och blev till omslag. Böckerna hade präster, munkar, studenter och missionärer tagit med sig från resor i Europa. I Riksarkivet finns 23 000 pergamentfragment och de flesta sitter fortfarande kvar som omslag. En del har man försiktigt lossat. Det var bibliotekarie Isac Collin på Kungliga biblioteket som började forska på dessa omslag. Toni Schmid, en tysk historiker, identifierade materialet på pärmarna. Tillsammans med Oloph Odenius arbetade han åren 1930 – 1965 med att göra dateringar. Deras arbete resulterade i en kortkatalog som innehöll 11 000 fragment. Jan Brunius började också intressera sig för de medeltida pergamentomslagen. Han gjorde en utställ-

ning på Medeltidsmuseet som hette *Helgerånet* 1993–1994. Jan Brunius och Gunilla Björkqvall från Stockholms universitetsbibliotek och Anna Wolodarski från Kungliga biblioteket arbetade med databasen MPO mellan åren 1995 och 2004 vilket resulterade i ännu en utställning med namnet *Stympade böcker* 2004 – 2005.

Tysk katalogiseringsstandard

Av de 23 000 fragment som Riksarkivet har, är 10 000 liturgiska gudstjänstböcker men de behandlar även juridik. Nästan allt är på latin några få är på tyska. De är i folioformat och därför passade de så bra som omslag. Det äldsta materialet är från 1000-talet. Databasen MPO

Ordförande Birgitta Sparre tackar Mathias Boström och Christina Koch för deras arbete med musikbiblioteksföreningen.

sok.riksarkivet.se/mpo är skriven på tyska eftersom man följt tysk katalogiseringsstandard. Det finns bilder i databasen till cirka hälften av fragmenten. I databasen kan du också hitta pergamentfragment som finns på andra ställen såsom Kungliga biblioteket, Dalarnas museum och Helsingfors nationalbibliotek.

Boktips:

- Helgerånet : från mässböcker till munkepärmor / redaktörer: Kerstin Abukhanfusa, Jan Brunius, Solbritt Benneth ; [fotograf: Kurt Eriksson]. - 1993. - ISBN: 91-7798-663-6 (inb)
- Brunius, Jan, 1947-. - From manuscripts to wrappers : medieval book fragments in the Swedish National Archives : archival guide / Jan Brunius ; [photo: Emre Olgun]. - 2013. - ISBN: 9789188366993 (inb)
- Fragment ur arkiven : festskrift till

Jan Brunius / red.: Marie Lennersand, Åsa Karlsson och Henrik Klackenborg. - 2013. - ISBN: 9789187491016 (inb)

Gregorius duva

Karin Strinnholm Lagergrens föredrag hade titeln Gregoriansk sång: historik, forskningsläge och något om vad som finns i svenska arkiv. Karin är lektor i musikvetenskap och forskar just nu om Cantus sororum – systrarnas musik på Katholieke Universiteit i Leuven, Belgien. Hon började med att visa en bild av påven Gregorius som levde 540 – 602. Enligt legenden sjunger den Helige Ande i form av en duva i hans öra och Gregorius förmedlar det till en skrivare. Gregorius är för alltid förknippat med gregoriansk sång och för att ha grundat Schola cantorum, en sångskola och kör. Karin visade också en bild på neumnotation från 900-talet. Neum betyder

andning eller vink och är symboler för körledarens handrörelser.

Tredje bilden vi får se är från Torstunamissalet som kom till Torstuna kyrka i slutet av 1300-talet. Det är skrivet i Paris och innehåller mer än 150 gregorianska sånger.

1545 – 1563 hölls det Tridentinska kyrkomötet som fastslog att den gregorianska sången under århundradens gång urartat och behövde bli klarare, tydligare, ha färre melismer* så att texten bättre skulle gå fram. På 1800-talet sker den så kallade restaureringen av den gregorianska sången i benediktinklostret i Solesmes i Frankrike. De hittar dokument från 1000-talet som de använder för att skapa en uppförandep Praxis för den gregorianska sången. De musikforskare som ägnar sig åt gregoriansk sång idag studerar främst följande områden:

- Neumer, som fortfarande är stort främst i Frankrike
- Mozarabisk sång eller hispanic chant som under tidig medeltid sjöngs i Spanien
- Den postmedeltida repertoaren
- Gregoriansk sång ur ett musiketnologiskt perspektiv
- Miljöer och kontexter för gregoriansk sång.

Karin tycker att dagens utbildning i musikvetenskap är för slimmad. Det finns inte plats för att kunna introducera studenterna i ämnet gregoriansk sång och få dem intresserade. Därför är det för få som ägnar sig åt gregorianik. Inom IMS=International Musicological Society finns en grupp på cirka 80 – 100 personer som träffas vartannat år för att prata gregoriansk sång.

Efter detta lärde Karin oss sjunga efter neumer. Hon visar oss rörelsen podatur (fot), virga (kvist), tractulus (litet streck) och clivis (backe) och en latinsk text. Det låter riktigt vackert!

Efter sångövningen gick vi tillsammans till Stockholms medeltidsmuseum där vi fick en mycket trevlig guidning både på museet och i Gamla stan. Dagen avslutades med en medeltidsmåltid på restaurangen Sjätte tunnan.

*melism är när två eller flera toner sjungs på samma stavelse

Bibliografiskt arbete i Danmark

||| Anders Cato, Kulturstyrelsen i Danmark

Anders Cato, som har pluggat danska för att kunna klara jobbet på Kulturstyrelsen.

Sedan ett halvt år tillbaka är jag på nytt arbete och det är på något som heter Kulturstyrelsen, men det är inte i Sverige, utan i Danmark. Någon Kulturstyrelse har vi ju inte i Sverige. Kulturstyrelsen ligger precis vid Vesterport station i Köpenhamn, cirka fem minuters promenad från Hovedbanegården.

Efter 25 år med bibliografiskt arbete i Sverige tyckte jag att det kunde vara spännande med en förändring. Att helt avstå från det bibliografiska gick dock inte, utan istället blev det så att jag beslutade mig för att prova samma typ av arbete, men någon annanstans. Och så blev det precis om hörnet, i Köpenhamn. På så vis kan jag ju bo kvar i min lägenhet i Malmö och behöver inte ens göra någon fysisk förändring.

Kulturstyrelsen

Vad är då Kulturstyrelsen för något? I Danmark är det så att de olika ministeriernas uppgifter till det offentliga fördelas vidare genom ett antal styrelser, det liknar kanske till viss del de svenska verken eller ibland de olika "byråer" som finns. Kanske man inom vissa delar av arbetet kan likna vårt arbete vid det svenska Kulturrådets arbete, men helt stämmer det inte överens. Kulturstyrelsen har ett betydligt större mandat.

Under Kulturministeriet i Danmark finns alltså Kulturstyrelsen. Kulturstyrelsen har ca 280 medarbetare och är aktiv inom kulturområdets alla delar med att fördela de statliga skattepengarna och att se till att allting flyter. Tidigare, fram till för dryga fem år sedan, fanns det inte en styrelse, utan många inom kulturområdet, biblioteken hade till exempel sin Biblioteksstyrelse. Nu är Biblioteksstyrelsen en del av Kulturstyrelsen och utgör "Kontor för Biblioteker". Totalt har Kulturstyrelsen en budget på runt 4,8 miljarder DKK. De områden som man bland annat förvaltar regeringens politik inom är:

- Bildkonst
- Folk- och forskningsbibliotek
- Fortidsminnen
- Fredade kulturminnesskyddade byggnader
- Internationellt konst- och kultursamarbete
- Kulturavtalet mellan stat och kommuner
- Litteratur

- Medier och tidningar
- Musik
- Museer
- Radio och tv
- Scenkonst
- Statens Konstfond

Därtill kommer följande uppgifter mot Kulturministeriet:

- Administration av lotterimedel
- Folkupplysning
- Statistik på kulturområdet
- Bidragsadministration

Ansvar för de bibliografiska frågorna

Jag arbetar som sagt på Bibliotekskontoret och här är vi 18 personer (14 fast anställda och 4 studentmedarbetare) som arbetar mot biblioteken och ser till att regeringens politik efterföljs av dem: svarar på frågor, håller i olika arbetsgrupper och kommittéer och anordnar konferenser och annat. Den roll som vi har här motsvaras i Sverige av den myndighetsroll som Kungliga biblioteket fått. I Danmark är KB bara ett bibliotek bland alla andra, utan något annat nationellt ansvar än pliktleverans- och bevarandansvaret.

Min roll på Bibliotekskontoret är att ha ansvar för de bibliografiska frågorna – och det är jag ensam om här. Vi har en medarbetare till som arbetar med biblioteksstatistik och han och jag tangerar ibland varandras områden, men anmars sköter jag mig själv. Mina samarbetspartners sitter istället på biblioteken ute i landet.

Ett möte med Kulturstyrelsen i Köpenhamn. Foto Anders Cato.

Det som är mitt ansvar är att se till att de katalog- och klassifikationsregler som är beslutade om i Danmark (av tidigare Biblioteksstyrelsen) också följs och att man bevakar det som sker internationellt och är med i utvecklingen. Är det så att vi bör hoppa på något nytt tåg, ska det meddelas och sedan ska utredningar göras och till slut ska Kultur-

“ Det motsatsförhållande mellan KB och BTJ som man ibland upplever i Sverige finns inte i Danmark.

styrelsens styrelse fatta beslut om vad som ska ske. Det finns alltså inget KB som bestämmer hur biblioteken ska ha det. Kulturstyrelsen beslutar och biblioteken får följa det, inklusive KB.

Det är också vi som beslutar vem det är som ska göra Nationalbibliografin och de sista 30 åren har det inte varit KB som gör den, utan DBC (Dansk BiblioteksCenter, Danmarks motsvarighet till BTJ). DBC gör den största delen av Nationalbibliografin i varje fall. Periodikadelen görs faktiskt på KB. DBC är följaktligen betydligt större i Danmark

än vad BTJ är i Sverige och det motsatsförhållande mellan KB och BTJ som man ibland upplever i Sverige finns inte i Danmark. Alla arbetar efter de riktlinjer som vi beslutat om. DBC katalogiserar också åt folkbiblioteken i stor grad och får pengar för det från den danska motsvarigheten till Kommunförbundet. Pengar för Nationalbibliografin kommer från Kulturstyrelsen.

Stora saker på gång

På det bibliografiska området är det just nu två stora saker på gång:

1. En nationell auktoritetsdatastrategi. I Danmark har man inte haft mycket till auktoritetsarbete hittills, men nu har man insett att man behöver det och därför håller vi på att utmynta hur landet ska tillämpa auktoritetsreglerna och hur de ska se ut i olika baser. Framåt årsskiftet 2015 – 16 ska förslaget till strategi vara klart. Beslutet tas sedan av Kulturstyrelsen.

2. En eventuell övergång till RDA. RDA-projektet har redan pågått ett antal år här, men är nu inne i sitt sista halvår. Alla utredningar är gjorda, nu ska bara det slutliga utkastet till begäran om en nationell övergång skrivas klart och lämnas in till Kulturstyrelsen.

I det arbete som jag beskriver ovan har jag ett Bibliografiskt råd (bit.ly/1KNeKu0) till min hjälp. Rådet kan närmast liknas vid de tidigare svenska kommittéerna för katalogisering och klassifikation (som i Sverige löd under Svensk biblioteksförning). Bibliografiskt råd består av 8 medlemmar plus mig själv som agerar sekretariat åt det. Rådet träffas cirka fyra gånger om året och alltid på Kulturstyrelsen. Rådet styrs av ett ”forretningsudvalg” som består av ordföranden, vice ordföranden och mig själv.

Skånska – inte en dansk dialekt

Under rådet har vi sedan en hel massa undergrupper som arbetar med frågor som är mer specifika, de flesta just nu har med RDA-övergången* att göra, bland annat en Musik-RDA-grupp. Även klassifikationsfrågor hör hemma i rådet. På mitt första möte med dem fick jag bland annat vara med om att besluta att min egen dialekt, skånska, inte längre skulle klassificeras som en dansk dialekt, utan som en svensk. Så till sist slog den svenska ockupationen av Skåne igenom även där.

Hur ser då den danska bibliografiska verkligheten ut på musikområdet? Danmark i stort har väldigt stor samman-

hållning bibliografiskt och man arbetar väldigt enhetligt, men just på musikområdet har man haft lite undantag, eftersom musikfolket (som alltid!!) har svårt för att enas. De katalogregler som finns heter "Katalogregler och bibliografisk standard för danske biblioteker" och är från 1997. De bygger till hög grad på AACR 2 och är därför ganska lik svenska KRS. Men på musikområdet har man haft undantag. Folk- och forskningsbiblioteken kunde inte riktigt ena sig här, utan därför är det bara forskningssidan som gått över till mer AACR 2-liknande regler, medan folkbibliotekens musikregler fortfarande är de gamla pre-AACR 2-reglerna. Som ni ser i exemplet nedan ser det lite grand ut som det gjorde i Sverige före AACR.

Maria Callas inte huvuduppslag

På området för uniforma titlar har folkbiblioteken också behållit föregångarna till uniforma titlar, som man kallade standardtitlar, och de ligger i ett MARC-fält 239, i motsats till forskningsbiblioteken som använder AACR-uniforma titlar i fält 240. I samband med en övergång till RDA inser folkbiblioteken att det inte längre går att vara kvar vid det gamla längre, utan beslutar Kulturstyrelsen att Danmark ska gå över till RDA, så gör alla det fullt ut, utan undantag. Möjligtvis skapar man ett extra fält för uppställning för folkbiblioteken eftersom RDA inte alltid är helt tillfredsställande för dessa. Till exempel får en CD med Maria Callas-arior inte längre huvuduppslag på Maria Callas i RDA (hon har ju inte komponerat verken hon framför), men på folkbiblio-

teken vill man trots detta ha uppställning på Callas.

Intensivkurser och körsång i dansk kör

Detta var väl lite kort om vad jag numera arbetar med i Danmark. Själva grunden för det bibliografiska arbetet är väldigt lik hur vi har det i Sverige, men sedan är organisationen av arbetet och beslutsgången ganska annorlunda. Mycket mer strikt från Ministeriet och ner genom kultur-Danmark.

I det stora taget trivs jag väldigt bra på Kulturstyrelsen och i Danmark. Språket har varit ett problem, särskilt eftersom det är jag som ska skriva alla protokoll från alla bibliografiska möten vi har, men med intensivkurser, samt körsång i dansk kör, så går det i varje fall långsamt framåt. Jag ser fram emot några riktigt spännande år i Köpenhamn.

Om någon av er har vägarna förbi så tveka inte att höra av er på e-mail: aca@kulturstyrelsen.dk

*RDA står för Resource Description and Access = Resursbeskrivning och åtkomst. RDA är den katalogiseringsstandard som har ersatt AACR2 (Anglo-American Cataloguing Rules, 2.ed). RDA är anpassat till den digitala utvecklingen (e-resurser, onlinekataloger och semantisk webb) och avsedd att utgöra en datamodell för framtidens kataloger. (citat från Kungliga biblioteket www.kb.se/bibliotek/Metadata/RDA/)

Tjajkovskij, Pjotr

Sonate for klaver, G-dur, opus 37

Grande sonate : for piano G major opus 37 ČW 148 / Peter I. Tsjajkovsky ; edited from P.I. Čajkovskij: New edition of the complete works (NCE) by Thomas Kohlhase. – Mainz : Schott, cop. 2004. – 75 sider. – (Edition Schott)

Ed-nr ED 9735. - Med forord på engelsk, tysk og fransk. - Kildekritisk udgave

ISMN M-001-13661-7

En kväll med Lasse Werner på ABF

||| Roger Bergner, Svenskt visarkiv, jazzavdelningen

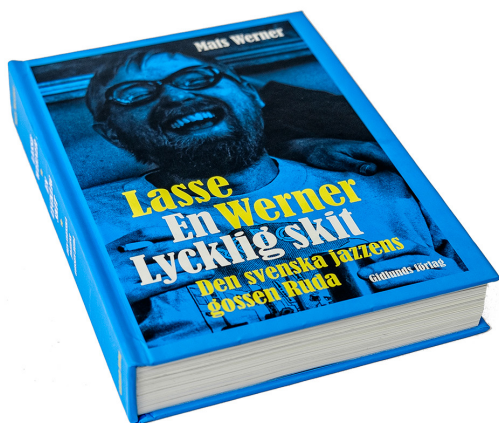

Foto Jonas André.

Ett 70-tal personer kom till Kata-salen i ABF-huset på Sveavägen i Stockholm för att höra Mats Werner berätta om sin storebror Lasse Werner och den bok han skrivit: *Lasse Werner – En lycklig skit. Den svenska jazzens gossen Ruda* (Gidlunds, 2014).

I anknytning till detta följde ett estradsamtal med personliga minnen kring Lasse Werner med författaren Ludvig Rasmusson, regissören Lars Göran Carlson samt musikerna Pia Olby och Arne Forsén. Efter paus fick vi höra Pia

och Arne tillsammans med basisten Ivar Lindell som med hjärta och stor inlevelse framförde musik av Werner.

Pianisten, jazzmusikern och kompositören Lasse Werner (1934–1992) var inte bara en av våra främsta bopianister utan också en gränsöverskridande konstnär, en renässansmänniska, som arbetade med teater och tog starka intryck av 60-talets öppna kulturklimat och experimentella estetik. Läs mer om boken www.digjazz.se/LasseWerner.bok.html

Olles memoarer

||| Lena Nettelbladt, text

Olle hade uppläsning av sin bok på Rönnells antikvariat på Birger Jarlsgatan i Stockholm lördagen den 18 april. Foto Lena Nettelbladt.

Olle Johansson är bibliotekarie vid Kungliga biblioteket, enheten för metadata och systemstöd.

Tidigare var han på avdelningen för Audiovisuella medier och före det, mellan åren 2001–2008, hette hans arbetsplats Statens ljud- och bildarkiv. Föregångaren hette Arkivet för ljud och bild och grundades 1979. Arkivet slogs ihop med Kungliga biblioteket år 2009. Olle har fortfarande kvar det huvudsakliga ansvaret för katalogisering av AV-media men hans huvuduppgift är RDA-projektet. RDA är den nya katalogiseringsstandarden som är anpassad till den digitala utvecklingen. RDA står för Resource Description and Access (Resursbeskrivning och åtkomst). Du har kunnat läsa om Olle tidigare i Musikbiblioteksnytt. I nummer 2 år 2010 har han skrivit artikeln Dewey och Musikgruppen* – några noteringar från en novis. Olle är också

den som administrerar diskussionslistan Musikbiblioteksforum där vi kan hjälpa varandra med frågor i stort och smått.

Inte bara bibliotekarie

Men Olle är inte bara bibliotekarie – han är framförallt en musikälskare av stora mått. Och skivsamlare. Han är också författare, har givit ut sju böcker och nu i april kom hans åttonde.

– En idé dök upp om att jag kunde skriva mina minnen med utgångspunkt i musiken och mina resor utomlands. Jag skrev boken utan egentlig plan och struktur. Minnena skulle handla om musik och jag skrev om det som var kul. Strukturen har jag skapat efteråt. Det har tagit tre år att skriva och sen har jag bearbetat. Jag har haft hjälp av Göran Fagerström, en professionell redaktör. Boken ger jag ut på mitt eget förlag Rabarber.

– Jag skriver om 40 års musiklyssnande, inte minst om jazz, blues och gospel. Jag skriver om skivaffärer, framförallt i Stockholm, men även om skivaffären hemma i Hedemora där jag växte upp. Minnena är inte kronologiska, jag har försökt att blanda för att det ska bli omväxlande. Jag ville att boken skulle klassas som Hc men den hamnade på Ij. [Hc = skönlitteratur och Ij = musik, det vill säga olika avdelningar i biblioteket].

Skivbutikshistorik

Boken är något av en Stockholms skivbutikshistorik. Här avhandlas Skivbörsen, Record Hunter och 55:ans skivbörs på St. Eriksgatan, Skivspåret på Tulegatan, Marquee Records och Runtrunt på Odengatan, Wasa Skivbörs på Hälsingegatan, Multikulti på St. Paulsgatan, Skivfönstret på Norrlandsgatan och Stockholms skivbörs och

Cosmo's Factory på Upplandsgatan.

”I maj 2013 köper jag en ny ryggsäck och får då anledning att städa ur den gamla. Jag hittar en hel del intressant men roligast är nog ändå de slitna lapparna med telefonnummer till olika skivaffärer.”

Olle kollar in lapparna och konstaterar att av 18 butiker finns endast 8 kvar. När Olle flyttar från Hedemora till Stockholm i slutet av 1970-talet och börjar besöka Skivbörsen slås han av ”den totala bristen på service. Killarna som jobbar på Skivbörsen hälsar aldrig, inte ens när man själv hejar på dem. ... Några gånger dristar jag mig att fråga om en skiva jag inte kan hitta. Expediten ger mig en beklagande, nästan omärklig huvudskakning till svar. Blicken har han fäst en decimeter snett ovanför mitt huvud. Så jag frågar bara om det är väldigt viktigt. Ändå går jag tillbaka till affären, gång efter annan, likt en självplågare.”

Resor till Oman, Mexiko, New Delhi, Helsingfors och Bogense

Olle är medlem i IASA, International Association of Sound and Audiovisual Archives vilket är ljudarkivens motsvarighet till vårt IAML, The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres. Olle var sekreterare i den redaktionsgrupp som skrev katalogregler för ljudinspelningar – IASA Cataloguing Rules – vilket har tagit honom till många platser i världen. 1997 hålls konferensen i Oman. Sultanen har bidragit med en halv miljon kronor till konferensen! ”Varje morgon skjutsas vi i taxi från hotellet till presscentret där konferensen

hålls, och på kvällen kör de oss tillbaka. ... Det är trettiosex grader varmt och fuktigt... Under invigningsceremonin är femton ministrar närvarande, klädda i traditionella dräkter, och Sven [Sven Allerstrand, chef för Arkivet för ljud och bild] blir intervjuad såväl i radio- och TV-nyheter som i rikspressen. Vi förstår att de är utkommenderade av sultanen, men det är ändå en välkommen omväxling jämfört med när vi håller till i Europa, där det bästa man kan hoppas på är en bibliotekschef.”

– I New Delhi, under IASA-konferensen år 2012, var jag med på rundturen ”Music, archives and fun” och vi besökte lokala arkiv och museer. Turen leds av Shubha som är chef för ett folkmusikarkiv i Delhi. Vi fick uppleva helt otroliga liveframträdanden med proffs som spelade bara för oss elva personer. Det var tre sångare och musiker med tablas

“ Expediten ger mig en beklagande, nästan omärklig huvudskakning till

svar.

och stråkinstrumentet kamaycha som satt i sanden och spelade folkmusik från Rajasthan. Vi fick också se traditionell dockteater med musikackompanjemang i ökenstaden Jaisalmer, nära pakistanska gränsen.

Spotify-listor

Hela boken genomsyras av musik som Olle hungrigt letar fram och lyssnar på. När han pluggar till bibliotekarie i Borås i mitten av 1980-talet upptäcker han världsmusiken. På konferensen i Delhi får han veta att Peter Gabriel brukade besöka National Sound Archive på British Library och be om hjälp med att hitta bra musik från Afrika, vilket han också fick. Där ser man vikten av arkiv och bibliotek. Men senare, när han började ge ut musik från Afrika på Real World, glömde han tydligen att nämna varifrån han fått sina tips, vilket gjorde curatören som hjälpt honom lätt besviken.

Hos en kompis i Stora Skedvi får han höra en skiva med den bulgariska radiosångers damkör.

”Öppningssången knockar mig. *Pilent-zee pee = Den lilla fågel.* ... Hösten 1989 kommer kören till Berwaldhallen för att ge konsert... Det blir hur som helst en oerhört stark upplevelse att se och höra damerna i folkdräkt med rouge på kinderna. Jag har nära till tårarna hela konserten, och jag kan inte påminna mig att jag någonsin varit så känslomässigt berörd av levande musik.”

Olle skriver om punken i Hedemora, om symfonirock med Genesis, Yes, Emerson Lake & Palmer, han skriver om Maria Callas, Billie Holiday, Prince, John Coltrane och Marie Selander. Blir du också nyfiken på den musik han skriver om så kan du gå in på ollejohansson.com där det finns länkar till 12 spellistor på Spotify, en till varje kapitel, och en Youtubelista. Bekvämt och lärorikt.

Rotmosrock och Plommons

Efter ett upprop från Per Svensson på Kulturrådet – Dags att rädda rocken – bildas Svenskt Rockarkiv av Statens Kulturråd, Musikmuseet, Arkivet för ljud och bild och Svenskt visarkivs jazzavdelning 1993. Förbundet Svenskt Rockarkiv konstitueras 1996 och Olle blir ordförande. I styrelsen ingår medlemmar från rättighetsorganisationerna SKAP (Sveriges kompositörer och textförfattare [av populärmusik]), SAMI (Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation) och IFPI (International Federation of the Phonographic Industry). Styrelsen beslutar att de ska ge ut en samling med 23 låtar från den svenska rockens barndom. Skivan döps till *Rotmosrock – den första svenska rocken 1953 – 1959* efter Owe Thörnqvists låt. Releasepartyt hålls på Heartbreak Hotel på Kungsgatan. I boken berättar Olle om skivan: ”Min favorit är Hubbe Bergström – Tok-Hubbe kallad – som sjunger låten *Rock, rock för fyra lock* som handlar om att man kan spela rockmusik på kastrullocken i köksskåpen. ... Svensk schlager möter rock i en folkhemsk slagdänga.”

På Kvinnodagen 8 mars år 2002 släpper Svenskt rockarkiv sin andra samlingsplatta *Från Plommons till Drain – svenska tjejröckband 1966 – 1999*. Det

är Gunilla Karlow, rockarkivarie och basist, som har kläckt idén och lett projektet. Skivan innehåller 23 låtar med grupper som Plommons, Husmoderns Bröst, Usch, Häxfeber, Tant Strul, Pink champagne, Sahara Hotnights och Drain. Skivan blir grammisnominerad men får tyvärr inget pris.

Gospel – kör och föredrag

När jag träffar Olle berättar han om när katalogisatorerna på Arkivet för ljud och bild tog hjälp av DN:s musikkritiker Nils Hansson inför en revidering av de svenska klassifikationsreglerna SAB. Han hade en överblick som ingen annan. Olle faxar honom delarna med populärmusik och får snabbt tillbaka ett åttasidigt utkast där Hansson har byggt ut nästan alla avdelningar. Efter ett konstruktivt möte med honom och senare med Musikgruppen blir resultatet ett nedbantat förslag som godkänns av Svensk Biblioteksforening och det trycks i den nya upplagan av SAB-systemet 1997. Fortfarande, efter 20 år, får Olle förfrågningar från musikbibliotekarier som är intresserade av Nils Hanssons första utkast.

Olle skriver också om vår förening i sin bok. Vid årsmötet 2007 höll han föredraget *Spirituals och gospel – ett försök till historik*. Under hösten blir han inbjuden av Marika Andersson och Christina Wengström till Gävle där han upprepar sitt föredrag för en intresserad publik som huvudsakligen består av en gospelkör som också sjunger under kvällen. Olle har i sitt arbete i Musikgruppen ägnat sig mycket åt musikämnesordslistan, som numera ingår i Svenska ämnesord. Det var i samband med det arbetet som han blev intresserad av gospel på allvar. Han sjöng då i en gospelkör och har förstås skaffat många skivor med gospel sedan dess.

Om du vill veta vilka fyra låtar som han vill ha på sin begravningsplatta kan du låna boken eller köpa den från hans hemsida www.ollejohansson.com och kolla på sidorna 189–190!

*Musikgruppen var en beredningsgrupp för musikfrågor för Svensk biblioteksforening med medlemmar från Kungliga biblioteket, Musik- och teaterbiblioteket, Bibliotekstjänst, Gävle stadsbibliotek samt Solna stadsbibliotek. Den är just nu vilande.

Världsminne

||| Lena Nettelbladt, text

Iförra numret av Musikbiblioteksnytt kunde du läsa om det immateriella kulturarvet. Denna gång handlar det om världsminnen. Statens musikverk har lämnat in en ansökan att få två av sina samlingar klassade som världsminne.

Vad är då ett världsminne? Jag citerar från Svenska Unescorådets webbplats: "Världsminnen handlar om bevarandet av dokument, samlingar, arkiv och bibliotek. Dokumenten kan vara av papper, pergament, trä eller i form av film, foton eller i digitala format." Unescos världsminnesprogram startade år 1992. Bibliotekens och arkivens världsorganisationer IFLA (International Federation of Library Federations and Institutions) och ICA (International Council on Archives) har samarbetat om riktlinjerna. Svenska Unescorådet har arbetat med nomineringarna. Följande sex svenska bidrag har hittills tagits upp på Unescos förteckning över Världsminnen: Astrid Lindgrens arkiv, Emanuel Swedenborgs arkiv, Ingmar Bergmans arkiv, Alfred Nobels familjearkiv, Silverbibeln, och Stockholms stads byggnadsritningar.

Kriterier

Unescos grundläggande urvalskriterier är

- Äkthet. Kan man fastställa proveniens? Rör det sig om original eller kopia?

Jojkerskorna Greta Persson, Maria Persson och Karl Tirén i Arjeplog 1937. Foto: Okänd

- Betydelse. Har materialet betydelse i ett internationellt sammanhang? Är det oersättligt?
- Unicitet. Är materialet till innehåll eller form unikt eller sällsynt?
- Integritet. Är materialet fullständigt? Har det ändrats eller skadats?
- Hotbild. Är materialet utsatt för hot av något slag?

Den svenska världsminneskommitténs kompletterande krav är att materialet ska ha

- förutsättningar att skapa uppmärksamhet runt fenomen som via andra

originalhandlingar är belyst endast i begränsad omfattning

- förutsättningar att skapa uppmärksamhet kring särskilt viktiga fenomen eller historiska händelser.

- sådana kvaliteter att den lokala och nationella betydelsen kan sättas in ett globalt sammanhang.

- en tydlig ägare. Hos den som äger eller förvaltar det aktuella objektet ska finnas en uttalad utåtriktad ambition, som innefattar exempelvis programverksamhet, information till allmänheten

- hög tillgänglighet för allmänheten
- en permanent presentation på institutionens hemsida och en egen webbadress.

Fonografrullar i Tirénsamlingen på Svenskt visarkiv. Foto: Eric Hammarström.

Jojksamling

Statens musikverk föreslår att folkmusikinsamlaren Karl Tiréns jojkinspelningar blir klassat som världsminne. Karl Tirén (1869–1955) var järnvägstjänsteman till yrket men ägnade sig mycket åt musik och fiolbygge. Han började samla in folkmusik i Jämtland under 1890-talet. Under åren 1913–1915 spelade Karl Tirén in jokkar på vintermarknaderna i Arvidsjaur och Arjeplog. Ett 100-tal kvinnor och män

“ De 300 bevarade vaxrullarna innehåller också exempel på samiskt berättande, dramatiserade dialoger i samband med frieri, spel på fadno och finska sånger.

i åldrarna 9 till 77 år medverkar. De 300 bevarade vaxrullarna, som finns hos Svenskt visarkiv, innehåller också exempel på samiskt berättande, dramatise-

rade dialoger i samband med frieri, spel på fadno (ett blåsinstrument av oboetyllverkat av fjällkvanne) och finska sånger. Karl Tiréns 500 notuppteckningar och inspelningar har kommit att spela en stor roll för senare forskning om samisk kultur och är en inspirationskälla för dagens jokkare. På cd-skivan *Samiska röster*, Svea Fonogram från år 2003, finns ett urval av inspelningarna. bit.ly/1eaM3uY

Roman-samlingen

Musikverkets andra förslag är Johan Helmich Romans notsamling som finns hos Musik- och teaterbiblioteket och som är en deposition från Kungliga Musikaliska akademien. Johan Helmich Roman (1694–1758) brukar kallas den svenske musikens fader eftersom han har haft stor betydelse för det svenska musiklivet. Han var violinist, hovkapellmästare, kompositör och pedagog. På 1730-talet arrangerade han de första offentliga konserterna och han gjorde mycket för att sprida svensk musik i utlandet. Samlingen innehåller nästan hela Romans kända produktion. Där finns bland annat 23 sinfonior,

sviter för orkester däribland Drottningholmsmusiken och Golovinmusiken, 4 violinkonserter, flöjtkonsert, oboekonsert, konsert för oboe d'amore och orkester, flöjtsnater, triosnater, verk för cembalo, assaggi för soloviolin, 25 etyder för violin, ca 70 sånger, verk för kör såsom Svensk mässan och flera kantater. Biblioteket ordnade upp de tryckta och handskrivna noterna 1929 och sedan 2006 finns samlingen digitaliserad och tillgänglig för alla på webben. bit.ly/1GAIIfj
bit.ly/1KN3EVQ

Grammofonarkivet

Andra inkomna förslag till världsminneslistan är Stora Kopparbergs Bergslags arkiv, Mandelgrenska samlingen i Folkliksarkivet vid Lunds universitet, Ravensbrückarkivet vid Universitetsbiblioteket i Lund som är ett unikt källmaterial från koncentrationslägren i det naziöckuperade Europa, Dag Hammarskjölds efterlämnade papper i Kungliga biblioteket – och Grammofonarkivet. Sverige började sända radio år 1925 och till sändningarna behövdes musik som köptes in på skiva. Gram-

Apr. xvii. L'Anno. M DCC XXV.

In Segno di divotissimo ossequio
Roman.

Försättsblad till Festa Musicale av Johan Helmich Roman. Foto: Torbjörn Ivarsson

mofonarkivet har idag en av världens största skivsamlingar med både svenskt och internationellt innehåll. Samlingens ljudkvalitet är enastående eftersom man sparar ett exemplar av varje skiva i ett separat arkiv. Katalogiseringen är unik eftersom den är så noggrant gjord. Texten om Grammofonarkivet på Svenska världsminnens webbplats slutar med de sorgliga orden:

“Få skivarkiv har vårdats så väl och under så lång obruten tid som Grammofonarkivet, som är ett av världens mest förnämliga musikarkiv. Men Grammofonarkivet har drabbats av nedskärningar och är nu stängt för allmänheten och musikbranschen.”

Läs mer om inkomna förslag:
bit.ly/1IBabAE

Världsarv är ett kulturminne eller naturminne som är så värdefullt att det är en angelägenhet för hela mänskligheten. Det är en plats, ort, miljö eller objekt som på ett alldeles unikt sätt vittnar om jordens och människans historia.

www.raa.se/upplev-kulturarvet/varldsarv

Världsminne är värdefulla objekt inom vårt skriftliga kulturarv. Det kan vara dokument på papper, sten eller trä, som film eller i digitala format.

www.unesco.se/varldsminnesprogram

Immateriella kulturarvet är traditioner, riter, dansformer, muntligt överförda kunskaper

bit.ly/1QuOmtF

Vinylutlåning på Eskilstuna stadsbibliotek

||| Stefan Wistrand, musikbibliotekarie, Eskilstuna stadsbibliotek, text & foto

Svensk prog och jazz från 1960- och 1970-talen finns bland urvalet.

Eftersom Eskilstuna stadsbibliotek sedan några år tillbaka slutat med inköp av CD, och med den nya ”boomen” för vinylskivor för handen, fick jag idén att vi skulle börja låna ut våra LP-skivor igen. Något vi slutade med i början av 1990-talet när CD-skivan kom på bred front. Fortfarande hade vi ungefär 1 700 LP-skivor kvar i vårt magasin.

Jag gjorde ett urval av 650 LP inom genrerna pop, rock, jazz, folkmusik, blues, country och visor som nu sedan ett år tillbaka exponeras på vår musikavdelning. Det finns förstås också möjlighet för de som är intresserade att få låna av det magasinerade materialet. Just nu är jag sysselsatt med att fräscha upp utlåningsbeståndet med lite ”nya” fynd från magasinet.

Svensk jazzbibliografi

||| Lena Nettelbladt, text & foto

Mats Holmquist har tillsammans med personalen på jazzavdelningen vid Svenskt visarkiv sammanställt en databas över alla böcker på svenska om jazz och svenska jazzmusiker. Det är ett projekt som har pågått i 10 år.

– Jag har varit intresserad av jazz hela livet och tyckt att det var roligt att lära mig mer om jazz. Det första fröet till bibliografin föddes 2004 då jag tog kontakt med Jesse Lindgren på jazzavdelningen vid Svenskt visarkiv och visade ett utkast till bibliografin. Jesse sa: tuta och kör. De senaste två åren har jag, Roger Bergner, Jörgen Adolfsson och Lena Drake arbetat intensivt med databasen. Det var mycket jobbigare än jag trodde att det skulle vara!

Det är en baby vi har tillsammans

Svensk jazzbibliografi innehåller 300 titlar om svensk jazz och man kan lugnt påstå att jazzen är väl dokumenterad i Sverige men den innehåller inte mycket

Mats Holmquist, som till vardags är revisor, har gjort Svensk jazzbibliografi bit.ly/1JR7zAb

Gänget som arbetat med jazzbibliografin: Jens Lindgren, Mats Holmquist, Lena Drake, Roger Bergner och Jörgen Adolfsson.

om kvinnorna inom jazzen. Databasen förtecknar också böcker om svensk jazz som har publicerats på andra språk.

– Jag har inte haft synpunkter på om böckerna är bra eller dåliga, säger Mats. – Vad som ska räknas som jazz är en öronfråga. Vi har diskuterat om Povel Ramel ska vara med i bibliografin men mina öron säger nej till att räkna Povel till jazzen. Det är också en grannlaga uppgift att sätta en gräns för vad som ska med för att vi inte ska drunkna.

Så här ser referensen ut till en av de äldsta böckerna i bibliografin: Hölaas, Odd Nederst vid bordet: de svarta i U.S.A. Stockholm: Bonniers, 1937 Översättning: Bergvall, Sonja Originaltitel: Nederst ved bordet 216 sidor libris.kb.se/bib/1372110.

Som titeln indikerar, är detta primärt

inte någon jazzbok utan en skildring av de svartas situation i USA på 30-talet. Boken berättar om de svartas religion och konst, om Harlem, om de svartas utbildning och inte heller väjer författaren för att ta upp ett så kontroversiellt ämne som lynchningarna i Södern. Och sedan – sist men inte minst – finns det ett förhållandevis fylligt kapitel om jazzen i Harlem.

Varje post innehåller en länk till Libris och även en kort beskrivning av bokens innehåll. Där finns också en länk som heter Rapportera fel där du kan kommentera. Du får också gärna tipsa om fler jazzböcker på svenska till jazzbibliografi@musikverket.se. Bibliografin kommer ständigt att fyllas på. – Det är en baby vi har tillsammans, jag och Svenskt visarkiv, avslutar Mats Holmquist.

Summary in English

The Swedish IAML annual meeting gathered around 35 members. The meeting continued with a course about music and the Middle Ages. First we listened to a lecture about archives in the City Archives of Stockholm and especially about their collection of medieval book fragments. Jan Brunius demonstrated the database of medieval book fragments in The National Archives (Riksarkivet). Karin Strinnholm Lagergren told us about Gregorian chant and she also taught us to sing from neumes. We visited The Medieval Museum in Stockholm and went for a guided tour in the Old town and had dinner at a restaurant serving medieval food.

Further reading in this issue:

- Anders Cato tells us about his new work at the Culture Board in

Denmark. He is responsible for bibliographic work and for the implementation of RDA.

- The association KVAŠT, which means female accumulation of Swedish composers, and FST Association of Swedish composers, features repertoire statistics on how many minutes music composed by female composers have been played in publicly funded concert halls in Sweden during 2014/15.

- The conductor Herbert Blomstedt has donated his collection, filling around 500 meters of shelf space, to Gothenburg University Library. The opening ceremony took place in May. Herbert Blomstedt talked about his lifelong commitment, collecting books, entitled *Lying head to toe with Shakespeare*.

- The librarian Olle Johansson is also a music lover and a record collector

and he has written down his memories with travels and music listening.

- Mats Holmquist, has made a bibliography of books on Swedish jazz together with the jazz department at the Svenskt visarkiv. bit.ly/1QUJybV

- Stefan Wistrand has started lending out old vinyl in his public library. He made a selection of 650 LP in the genres pop, rock, jazz, folk, blues, country and folk.

- In UNESCO's program Memory of the world, Musikverket (Swedish Performing Arts Agency) has suggested two collections to be nominated: recordings made by Karl Tirén (1869–1955) with songs so called *jojks* from the sami people in the north of Sweden and a collection of handwritten and printed music from the Swedish composer Johan Helmich Roman (1694–1758).

Trevlig sommar önskar Musikbiblioteksnytt!